

P-05-1059 Dylid rhoi manau addoli mewn dosbarth hanfodol, er mwyn caniatáu i bobl fynd i eglwys yn ystod cyfnod o gyfyngiadau symud

Y Pwyllgor Deisebau | 1 Rhagfyr 2020
Petitions Committee | 1 December 2020

Cyfeirnod: RS20/14570

Rhif y ddeiseb: P-05-1059

Teitl y ddeiseb: Dylid rhoi manau addoli mewn dosbarth hanfodol, er mwyn caniatáu i bobl fynd i eglwys yn ystod cyfnod o gyfyngiadau symud

Geiriad y ddeiseb: "Mae manau addoli wedi'u dosbarthu fel manau nad ydynt yn hanfodol gan Lywodraeth Cymru. Goblygiadau hyn, yn ei hanfod, yw bod eglwysi wedi cael eu rhoi yn yr un dosbarth o ran pwysigrwydd â siopau manwerthu ac ni allant gynnal gwasanaethau yn ystod "cyfnod atal byr" neu "gyfyngiadau symud". Nid oes tystiolaeth bod eglwysi wedi cyfrannu at ledaeniad Covid-19. Mae eglwysi wedi bod yn un o'r enghreifftiau gorau o amgylcheddau sy'n ddiogel o ran Covid-19, ac maent wedi dilyn canllawiau helaeth, afresymol bron, yn llym, i wneud eu rhan dros y genedl.

Er bod rhai wedi dadlau y gall eglwysi barhau i weithredu ar-lein, mae hyn ar draul yr ymdeimlad o gymuned. Mae hyn yn arwain at niwed diangen i bobl, pan nad oes dim tystiolaeth bod eglwysi wedi cyfrannu at ledaeniad Covid-19.

1. Cefndir

Roedd yn ofynnol i fannau addoli gau ac eithrio amgylchiadau penodol yn ystod y cyfyngiadau symud ledled y DU rhwng mis Mawrth a mis Mehefin, a'r cyfnod atal byr rhwng 23 Hydref ac 8 Tachwedd. Mae canllawiau presennol Llywodraeth Cymru yn caniatáu i fannau addoli agor at ddibenion gwasanaethau a seremonïau, ond gyda'r gofyn i gadw pellter cymdeithasol, a rhoi mesurau eraill ar waith.

Mae Erthygl 9 o Confensiwn Ewrop ar Hawliau Dynol (sydd wedi'i ymgorffori yng nghyfraith ddomestig y DU trwy Ddeddf Hawliau Dynol 1998) yn rhoi'r hawl i bawb **amlygu eu crefydd neu eu cred**. Mae'n hawl 'gymwysedig' yn hytrach na hawl 'absoliwt', sy'n golygu y **gellir ei chyfyngu mewn rhai amgylchiadau**. Rhaid i unrhyw ymyrraeth â'r hawl fod yn gymesur, yn gyfreithlon ac yn angenrheidiol er budd diogelwch y cyhoedd, amddiffyn iechyd neu amddiffyn hawliau a rhyddid eraill (ymhlith seiliau eraill).

Mae grŵp eiriolaeth – sydd heb gysylltiad â'r ddeiseb hon – o'r enw Christian Concern yn ymgyrchu i eglwysi gael eu heithrio rhag cyfyngiadau symud yng Nghymru a Lloegr. Ar 23 Hydref, cydlynodd y grŵp lythyr at y Prif Weinidog fel rhan o brotocol 'cyn gweithredu' ar gyfer adolygiad barnwrol, a lofnodwyd gan nifer o arweinwyr eglwysi Cymru. Honnodd fod cyfyngiadau'r cyfnod atal byr yn **ymyrraeth eithafol â hawliau Erthygl 9**, ac y gellir ond cyfiawnhau ymyrraeth mor bell-gyrhaeddol ar raddfa eang **ar sail y dystiolaeth wyddonol fwyaf cymhellol bod hynny o fudd i iechyd cyhoeddus**." Dilynwyd hyn ar 29 Hydref gan lythyr arall ar ôl cael ymateb gan Lywodraeth Cymru (nad yw'n ymddangos ei fod wedi'i gyhoeddi).

Ar 2 Tachwedd, anfonwyd llythyr tebyg, cyn gweithredu Lywodraeth y DU ynghylch y cyfyngiadau symud yn Lloegr.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Yn ei hadroddiad ym mis Hydref ar gyfnodau atal byr, amcangyfrifodd y Gell Gyngori Technegol **effaith cau addoldai ar y gwerth R**:

“Cau manau addoli / canolfannau cymunedol: Effaith isel i gymedrol (hyder cymedrol)

Gostyngiad posibl yn Rt o hyd at 0.1, er ei bod yn anodd iawn rhoi amcangyfrif manwl gywir. Cysylltiad cryf â manau addoli gan gynnwys

brigiadau sylweddol o achosion sy'n gysylltiedig â chymuned grefyddol yn Ne Corea, achosion mewn eglwysi yn Singapôr, a'r Almaen (er gwaethaf mesurau cadw pellter cymdeithasol). Mae risgiau amgylcheddol yn amrywio gan dibynnu ar yr adeilad. Mae mwy o risg yn gysylltiedig â lleoliadau bach na manau mawr oherwydd mae ehangder yn lliniaru trosglwyddo aerosol. Mae rhai seremonïau'n cynnwys arwynebeddau a gyffyrddir yn aml a chyfnodau byr o ddod yn agos at bobl eraill (ee wrth gael cymundeb).”

Rheoliadau cyfyngiadau symud ac asesiadau effaith ledled y DU

Roedd y **rheoliadau** a orfododd y cyfyngiadau symud yng Nghymru ym mis **Mawrth** yn ei gwneud yn ofynnol i gau manau addoli, ac eithrio: angladdau, darlledu gwasanaethau, darparu gwasanaethau gwirfoddol, neu ddarparu gwasanaethau cyhoeddus brys (er enghraifft banciau bwyd, cefnogaeth i bobl ddigartref neu bobl sy'n agored i niwed, rhoi gwaed neu gymorth brys) r gais Gweinidogion Cymru neu awdurdod lleol.

Roedd yr **asesiad effaith** o'r rheoliadau a gyhoeddwyd ym mis Mehefin yn asesu effeithiau cadarnhaol a negyddol posibl ailagor addoldai (t26). At hynny, mae **asesiadau effaith** olynol wedi ystyried effaith cyfyngiadau ar hawliau Erthygl 9, ond yn nodi bod y cyfyngiadau yn seiliedig ar seiliau iechyd cyhoeddus y gellir eu cyfiawnhau.

Rheoliadau cyfyngiadau symud ac asesiadau effaith

Roedd y **rheoliadau** a orfododd y '**cyfnod atal byr**' yng Nghymru yn ystod mis Hydref a mis Tachwedd yn ei gwneud yn ofynnol i addoldai gau, ac eithrio: angladdau, gweinyddu priodasau neu ffurfio partneriaethau sifil, darlledu gwasanaethau, darparu gwasanaethau gwirfoddol hanfodol, neu ddarparu gwasanaethau cyhoeddus ar gais Gweinidogion Cymru neu awdurdod lleol.

Nododd yr **asesiad effaith** o gyfyngiadau'r cyfnod atal byr yr **effaith negyddol ar bobl â chredoau crefyddol, ac** fe wnaethant ystyried caniatáu i wasanaethau gael eu darlledu fel mesur lliniaru. At hynny, amlygodd fod pobl hŷn yn fwy tebygol o fynd i addoldai gan gynyddu eu risg o gael eu heintio, o ganlyniad.

Roedd yr asesiad effaith yn cydnabod yr **ymyrraeth â hawliau Erthygl 9**, ond yn dweud:

“Diben sylfaenol y cyfyngiadau symud yw **gwarchod hawl pawb i fyw (Erthygl 2 y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol)**. Er y bydd y pecyn o fesurau y cytunwyd arnynt i'w gweithredu rhwng 23 Hydref a 9 Tachwedd yn mynd yn groes i lawer o erthyglau'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol, ystyrir bod hyn yn **gymesur wrth geisio diogelu bywydau**.

Mae hefyd yn bwysig nodi bod y penderfyniad i weithredu cyfnod atal byr o bythefnos - gyda chyfyngiadau llym ar aelwydydd a chau llawer iawn o'r economi - **yn taro cydbwysedd rhwng diogelu iechyd y cyhoedd a'r niwed cymdeithasol, ariannol, economaidd a llesiant a achosir gan y cyfyngiadau**. Byddai cyfnod hirach yn achosi mwy o niwed i fywydau a bywoliaeth pobl. Diben y cyfyngiadau llymach yn ystod y cyfnod byr hwn yw lleihau'r angen am gyfyngiadau pellach, er na ellir diystyru hyn.”

Mae'r asesiad effaith wedi'i ddiweddarau yn nodi y bydd ailagor addoldai yn cael effaith gadarnhaol ar lesiant pobl â chredoau crefyddol.

Fforwm Cymunedau Ffydd

Mae gan Lywodraeth Cymru Fforwm Cymunedau Ffydd ac mae cofnodion cyfarfodydd y Fforwm ym mis Ebrill a mis Mehefin yn rhoi trosolwg o'r trafodaethau am effaith cyfyngiadau ar gymunedau crefyddol yng Nghymru. Gwnaeth y Dirprwy Weinidog a'r Prif Chwip, Jane Hutt, ysgrifennu at arweinwyr ffydd ar 23 Mawrth ynghylch y cyfyngiadau symud cyntaf.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Cafodd cau addoldai yn ystod y cyfnod atal byr wedi ei godi yn y Cyfarfod Llawn nifer o weithiau.

Ar 20 Hydref, mewn ymateb i gwestiwn gan Darren Millar AS, nododd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd, Rebecca Evans AS, ei bod yn gwerthfawrogi pwysigrwydd addoli i lesiant pobl, a bod “y dystiolaeth a gyhoeddwyd gan y Llywodraeth, a gafwyd gan y grŵp TAC [...] yn nodi pwysigrwydd lleihau'r cysylltiadau sydd gennym. Ni allwn roi ystyriaeth i bob math o leoliad, gan ein bod yn ystyried cysylltiadau pobl yn gyffredinol ac yn ceisio lleihau nifer y cysylltiadau sydd gennym. Rwy'n gwerthfawrogi'r anawsterau a achosir i bobl”.

P-05-1059 Dylid rhoi manau addoli mewn dosbarth hanfodol, er mwyn caniatáu i bobl fynd i eglwys yn ystod cyfnod o gyfyngiadau symud

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r briffiau hyn o reidrwydd yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.